

Staro

NATUUR EN
BUITENGEBIED

Toetsing EHS

Grotels Bos te Gemert-Bakel

Rapportnummer 15-0007

www.starobv.nl

Toetsing EHS

Grotels Bos te Gemert-Bakel

april 2016

Rapportnummer: 15-0007

In opdracht van: Bureau Verkuylen
De Gruyter Fabriek
Veemarktkade 8
5222 AE 's-Hertogenbosch

Uitgevoerd door: Staro Natuur en Buitengebied
Lodderdijk 38a
5421 XB Gemert
tel. 0492-450161
fax. 0492-450162
www.starobv.nl

Inhoud

1	Inleiding	5
1.1	Aanleiding	5
1.2	Doel	5
1.3	Leeswijzer	5
2	Plangebied	6
2.1	Ligging en beschrijving plangebied	6
2.2	Voorgenomen plannen	8
2.3	Bestemmingsplan	8
3	Toetsingskader	11
3.3	Natuurnetwerk Nederland	11
4	Toets Natuurnetwerk	12
4.1	Kwaliteit actuele en beoogde ecosysteem/natuurdoeltype	12
4.2	Effectbeoordeling	14
5	Conclusie en vervolg	15
5.1	Conclusie	15
5.2	Vervolg	15
	Geraadpleegde bronnen	17

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Initiatiefnemer heeft het voornemen een urnenveld, parkeerplaats en paviljoen te realiseren in het Grotels bos. Het plangebied ligt deels binnen het Natuurnetwerk Nederland (NNN), voorheen Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Om te bepalen of de herinrichting een significant effect heeft op de wezenlijke kenmerken en waarden van het natuurnetwerk is toetsing aan het beleid van het NNN noodzakelijk.

1.2 Doel

Doel van het onderliggende onderzoek is te bepalen of de wijzigingen binnen het plangebied mogelijk leiden tot overtreding van de natuurwetgeving aangaande gebiedsbescherming. Gebiedsbescherming is vastgelegd in de Natuurbeschermingswet 1998 (o.a. Natura 2000) en het Natuurnetwerk Nederland, in Noord-Brabant bestaand uit de Rijks-EHS en de provinciale EHS. Aangezien het dichtstbijzijnde Natura 200-gebied (“Deurnse Peel & Mariapeel”) is gelegen op circa negen kilometer van het Grotels bos kunnen effecten van de voorgenomen ontwikkeling op Natura 2000-gebieden redelijkerwijs worden uitgesloten. Dit document heeft verder enkel betrekking op gebiedsbescherming middels het Natuurnetwerk Nederland. Er zal worden bepaald of voorgenomen ontwikkelingen effect hebben op de beschermde natuurwaarden van het aanwezige en/of nabijgelegen natuurnetwerk.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt een beschrijving gegeven van het plangebied en de voorgenomen uitbreiding van activiteiten. In hoofdstuk 3 wordt het toetsingskader besproken. In hoofdstuk 4 wordt de gebiedsbescherming behandeld. Er zal getoetst worden aan de NNN-bestemming van het plangebied en de omgeving. In het laatste hoofdstuk zijn de conclusies uiteengezet.

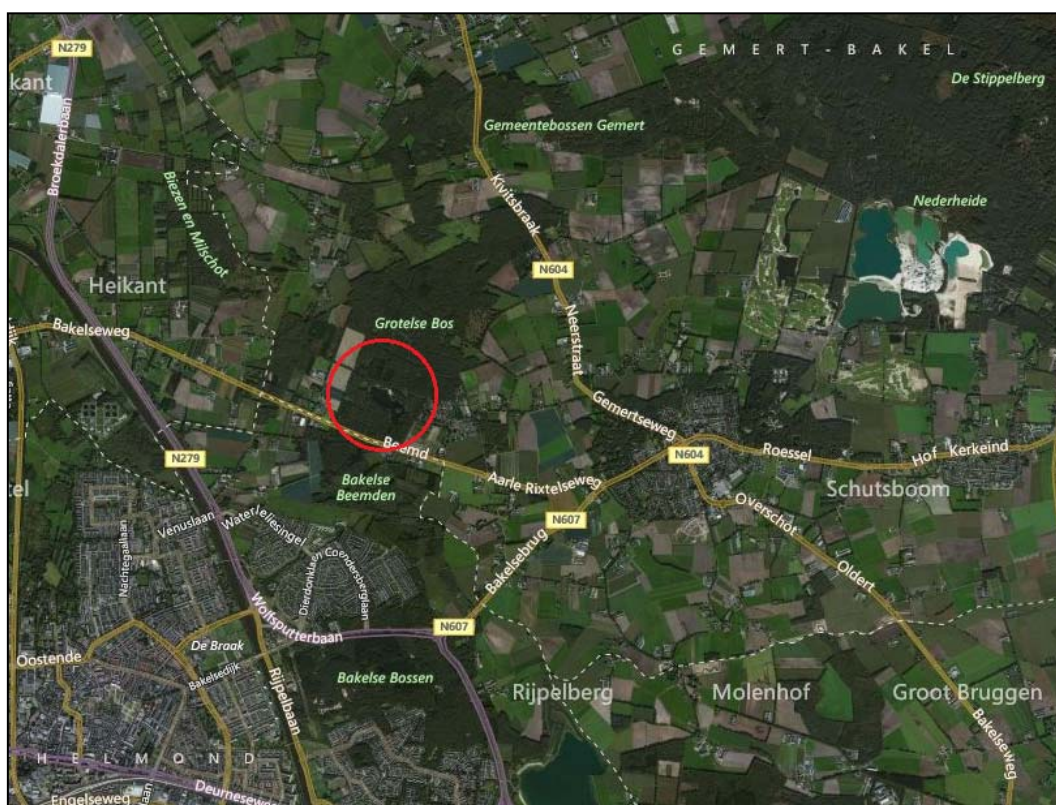
2 Plangebied

2.1 Ligging en beschrijving plangebied

Het plangebied bevindt zich in het Grotels Bos. Het Grotels Bos ligt buiten de bebouwde kom, ten westen van Bakel in de gemeente Gemert-Bakel. Aan de zuidkant van het bos ligt de weg Beemd. Aan de westkant vormen akkers de grens en aan de oostkant bevindt zich een woonwijk. Ten noorden van het plangebied bevindt zich het noordelijk deel van het Grotels Bos.

Binnen het plangebied bevindt zich de Aarlesche Vijver. Het bos bestaat met name uit naaldboomopstanden waarvan het merendeel oudere grove den is. Deels omvat het plangebied een ten westen van het bos gelegen akker.

De ligging van het plangebied is weergegeven in figuur 1. Figuur 2 geeft een overzicht van het bos waarbinnen het plangebied zich bevindt.

Figuur 1. Ligging plangebied (rode cirkel) (bron: bing.com/maps)

Bosbeheerskaart Grotels bos
Themakaart: totaal overzicht

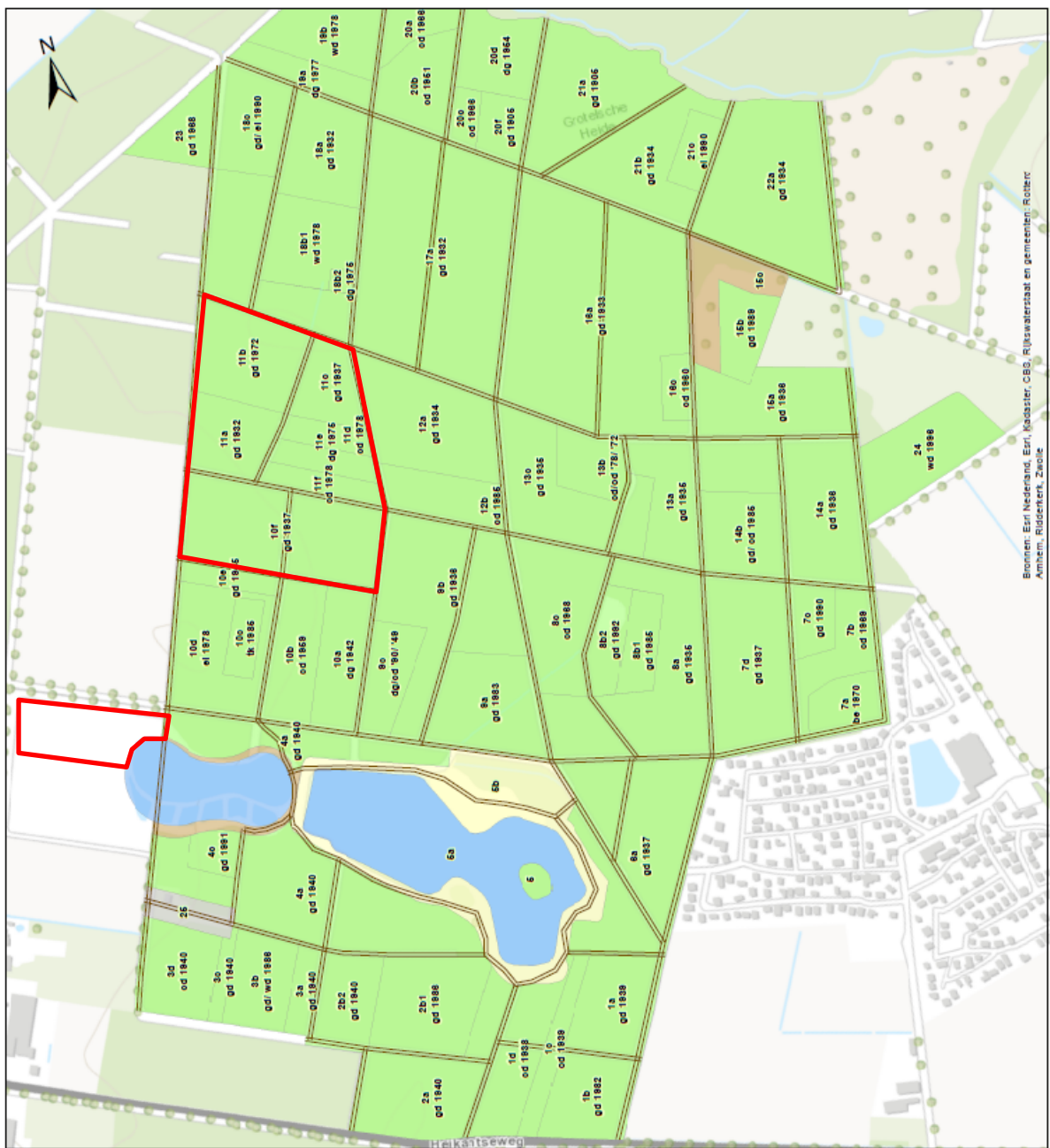
datum uitdraai: 15-9-2015
schaal: 1:5.000
status: definitief
vervaardigd door: Staro Natuur en Buitengebied

Bakel
N607
Helmond
Binnen: Eri Nederland, Eri, Ridderijk, CBB, Rijkswaterstaat en gemeenten: Rotterdam, Breda, Tilburg, Den Haag, Amhem, Tubbogen, Gjoender, Zwole

Staro
NATUUR EN
BUITENGEBIED

Staro Natuur en Buitengebied
Looderijk 38a
5421 XB Gemert
tel: 0452 450161
fax 0452 450162
email: info@starobv.nl
www.starobv.nl

Legenda
— paden

Figuur 2. Bosbeheerkaart Grotels Bos. Rood omlijnd de locatie voor het urnenveld, de parkeerplaats en het paviljoen

2.2 Voorgenomen plannen

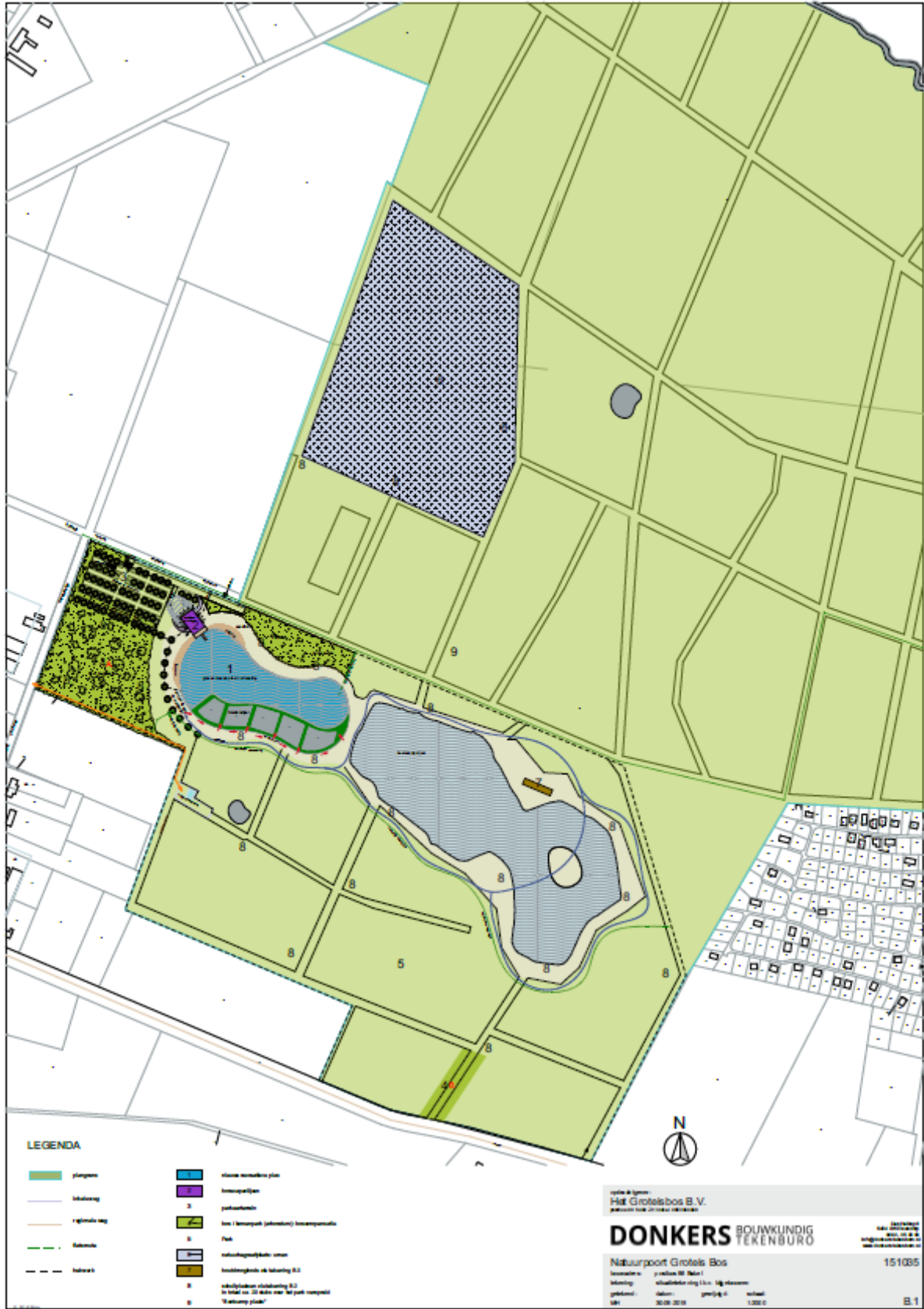
De voorgenomen plannen bestaan uit de bouw van een paviljoen aan de nieuw ontwikkelde plas, de aanleg van een parkeerplaats ten westen van het paviljoen en een urnenveld ten noorden van het water. Het voorgenomen plan is weergegeven in figuur 3 op de volgende pagina.

De parkeerplaats zal gerealiseerd worden ter plaatse van de huidige akker. Het voornemen is om op het overige deel van de akker een bomenpark aan te leggen. Het urnenveld zal gebruikt worden voor natuurbijzetting, het begraven van asresten in een biologisch afbreekbare urn. Het afbraakproces van de urn betreft hierbij een periode van 15 jaar. De urnen zullen begraven worden op een diepte van 1 tot 1,2 meter onder het maaiveld. Het huidige bos hoeft hiervoor niet te wijken. Het doel is een natuurlijke locatie te bieden voor het bijzetten van urnen. Het aangewezen gebied voor het urnenveld bestaat uit verschillende bospercelen (figuur 2). Het urnenveld heeft betrekking op afdelingen met 80-jarige grove den en enkele jongere afdelingen met circa 40-jarige grove den, Corsicaanse den en Douglas spar.

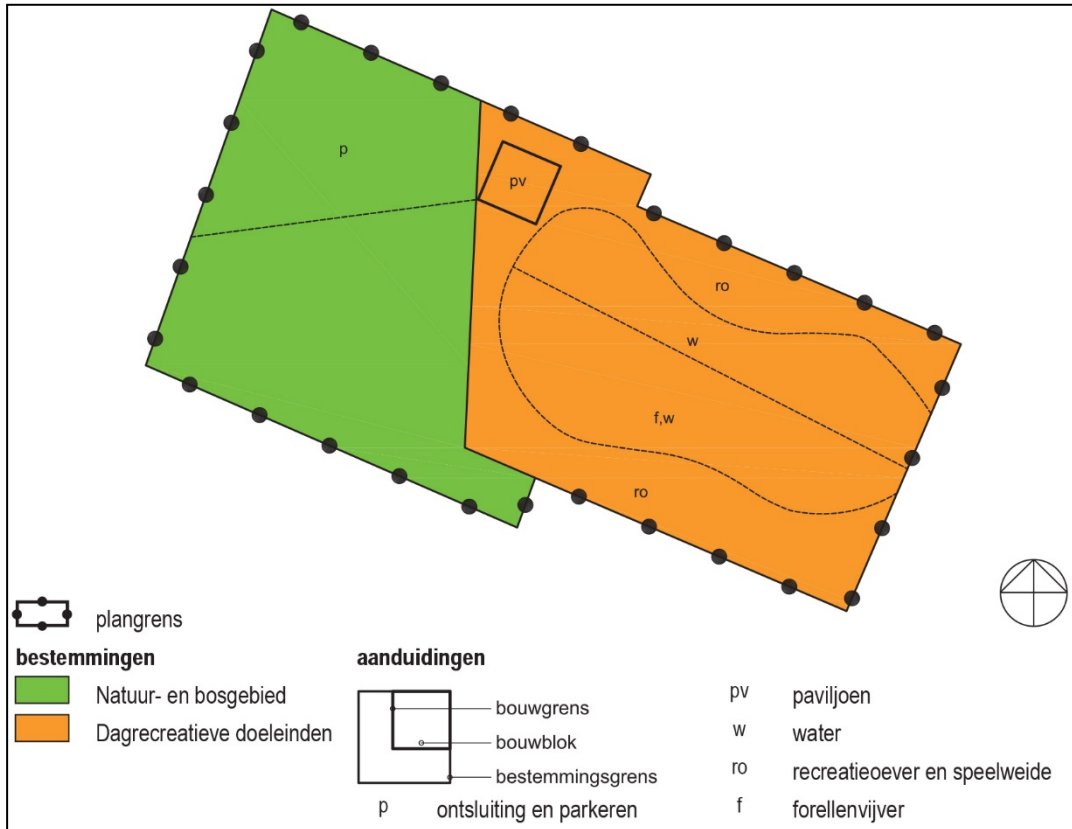
2.3 Bestemmingsplan

Volgens ruimtelijkeplannen.nl is het bestemmingsplan "Gemert-Bakel Buitengebied 2010" het vigerende bestemmingsplan voor het plangebied. De delen van het plangebied waar het urnenveld, de parkeerplaats en het bomenpark worden gerealiseerd hebben volgens dit bestemmingsplan de bestemming "natuur met archeologische waarde". De locatie voor de bouw van het paviljoen is bestemd als "recreatie".

In 2006 is het bestemmingsplan "Recreatieve poort Aerlesche Vijver" vastgesteld om het initiatief voor de "Natuurpoort Grotels Bos" mogelijk te maken. De regels en plankaart uit dit bestemmingsplan zijn echter niet correct overgenomen in het daarop gevolgde bestemmingsplan "Gemert-Bakel Buitengebied 2006". En deze fout zit nu ook nog in het vigerende bestemmingsplan "Gemert-Bakel Buitengebied 2010". In figuur 4 (pagina 10) is de verbeelding weergegeven van het bestemmingsplan "Recreatieve poort Aerlesche Vijver" uit 2006. Op deze verbeelding is te zien dat het deel van het plangebied waar de parkeerplaats wordt gerealiseerd de bestemming "natuur met aanduiding ontsluiting en parkeren" heeft.

Figuur 3. Voorgenomen plannen (bron: Donkers bouwkundig tekenburo)

Figuur 4. Verbeelding bestemmingsplan "Recreatieve Poort Aerlesche vijver" 2006

3 Toetsingskader

3.1 Natuurnetwerk Nederland

Natuurgebieden in Nederland zijn erg versnipperd. Het Natuurnetwerk Nederland (voorheen Ecologische Hoofdstructuur) heeft als doel om natuurgebieden te vergroten en met elkaar te verbinden. Door verbindingen tussen natuurgebieden te maken, kunnen planten en dieren zich makkelijker verspreiden over meer gebieden. Hierdoor zijn deze gebieden beter bestand tegen negatieve milieu-invloeden. In grotere natuurgebieden kunnen bovendien meer soorten planten en dieren leven.

Het ruimtelijke beleid voor het Natuurnetwerk Nederland is gericht op behoud en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden. Daarom geldt binnen het Natuurnetwerk Nederland het 'nee, tenzij'-regime. Dit betekent dat nieuwe plannen, projecten of handelingen niet zijn toegestaan indien deze de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied significant aantasten. Naast de ecologische waarden en kenmerken dienen ook de overige aanwezige waarden en kenmerken, waaronder cultuurhistorische waarden en kenmerken, in acht genomen te worden.

De beleidsmatige bescherming van het Natuurnetwerk Nederland is in de provincie Noord-Brabant vastgelegd in de Verordening Ruimte 2014. In provincie Noord-Brabant bestaat het Natuurnetwerk Nederland uit de Rijks-EHS en de provinciale-EHS. In de Verordening Ruimte wordt echter geen onderscheid gemaakt tussen de Rijks- en de provinciale EHS.

De EHS bestaat uit bestaande natuur- en bosgebieden; gerealiseerde nieuwe natuur en nog niet gerealiseerde nieuwe natuur. Deze laatste categorie betreft meestal agrarische gronden die in het Natuurbeheerplan zijn aangewezen als nieuwe natuur, maar waar de gewenste natuurfunctie nog niet is gerealiseerd. De oude functie of bestemming is nog aanwezig. In de Verordening Ruimte is vastgelegd dat zolang de ecologische hoofdstructuur niet is gerealiseerd, de bestaande bebouwing en de bestaande planologische gebruiksactiviteit zijn toegelaten.

De te beschermen ecologische waarden en kenmerken zijn per gebied vastgelegd in een beheertypenkaart en in een ambitiekaart. Beide kaarten vormen de kern van het Natuurbeheerplan. De beheertypenkaart brengt in beeld wat de actuele situatie is. De ambitiekaart geeft de gewenste eindsituatie (ambitie) aan.

Zolang er geen sprake is van een significante aantasting, is er vanwege de EHS geen grond om de activiteit tegen te houden (Verordening Ruimte 2014).

4. Toets Natuurnetwerk

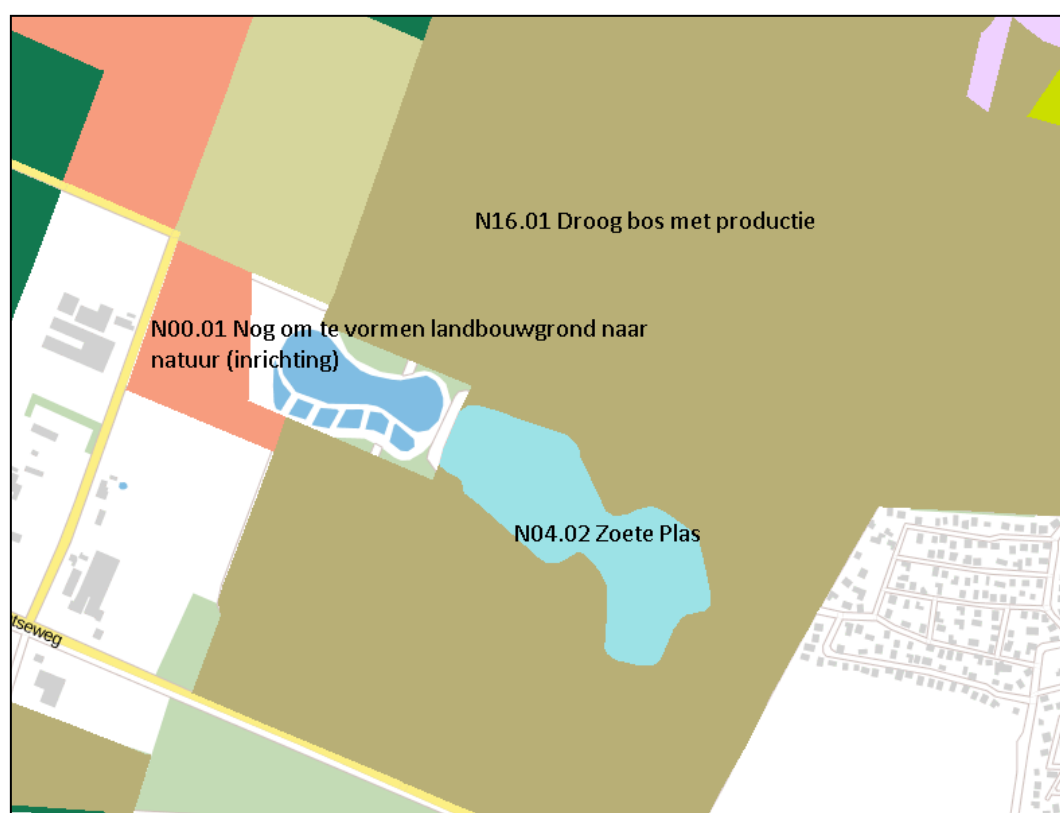
Het plangebied vormt onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland. Het ruimtelijke beleid voor het Natuurnetwerk is gericht op behoud en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden. In dit hoofdstuk wordt getoetst of de voorgenomen ontwikkeling een aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden tot gevolg heeft. Ontwikkelingen binnen de EHS zijn alleen toegestaan als de wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied niet significant worden aangetast.

4.1 Kwaliteit actuele en beoogde ecosysteem/natuurdoeltype

De wezenlijke kenmerken en waarden van het Natuurnetwerk ter plaatse van het plangebied zijn vastgelegd middels de beheertypenkaart en de ambitiekaart in het Natuurbeheerplan van de provincie Noord Brabant.

Actuele kwaliteit

In figuur 4 zijn de actuele beheertypen weergegeven die momenteel van toepassing zijn op het plangebied. De locatie van het te bouwen paviljoen is buiten het aangewezen Natuurnetwerk gelegen en wordt daarom verder buiten beschouwing gelaten. Het bosgebied waar het te realiseren urnenveld in gelegen is, is aangewezen als “droog bos met productie”. Op de akker waar het voorgenomen plan bestaat uit de aanleg van een parkeerplaats en parkbos rust, het beheertype “nog om te vormen landbouwgrond naar natuur (inrichting)”.

Figuur 4. Beheertypenkaart plangebied (bron: kaartbank.brabant.nl)

Vanwege het agrarisch gebruik van de akker is aan te nemen dat de actuele ecologische kwaliteit nihil is. Het natuurbeheertype “Droog bos met productie” bestaat veelal uit aangeplante bospercelen, waarvan houtproductie een belangrijke functie is. Het betreft bos met een lage diversiteit in soorten. Naarmate het bos ouder wordt, begint het ecologisch aantrekkelijker te worden door ontwikkeling van meer structuur en dood hout. (Portaal Natuur en Landschap) Het deel van het bos wat aangewezen is voor de realisatie van het urnenveld bestaat voor circa twee derde uit ouder bos van ongeveer 80 jaar. Het overige deel van het bos waar het urnenveld is gepland bestaat uit jonger bos (circa 40 jaar).

Potentiële kwaliteit

In figuur 5 is weergegeven welke ambities er vanuit het provinciale Natuurbeheerplan rusten op het plangebied. De akker heeft als ambitie het natuurbeheertype “vochtig bos met productie”. De bospercelen op de locatie van het te realiseren urnenveld zijn aangeduid met het natuurbeheertype “dennen-, eiken- en beukenbos”.

Het natuurbeheertype “Vochtig bos met productie” is bos gedomineerd door loofbomen, waarbij onder andere de productiefunctie een rol speelt. Het betreft veelal bos met een rijke ondergroei.

Het natuurbeheertype “Dennen-, eiken- en beukenbos” is wat betreft de samenstelling en ontstaansgeschiedenis vergelijkbaar met het “vochtig bos met productie”, maar hierbij ontbreekt de productiefunctie. (Portaal Natuur en Landschap).

Figuur 5. Ambitiekaart plangebied (bron: kaartbank.brabant.nl)

Door het aanwezige bos van circa 80 en 40 jaar oud, heeft het gebied waar het urnenveld is voorzien in potentie een goede ecologische kwaliteit. Op de locatie van het urnenveld dient de productiefunctie losgelaten te worden om het geambieerde natuurbeheertype te bereiken.

Om op de locatie van de akker de potentiële kwaliteit te benutten, moet door herinrichting van het plangebied nog de juiste uitgangssituatie worden gecreëerd.

4.2 Effectbeoordeling

Ontwikkeling parkeerplaats

Het huidige beheertype van de akker geeft aan dat het nog niet duidelijk is tot welke natuurvorm het omgevormd zal worden. In de Verordening Ruimte (Provincie Noord-Brabant, 2014) is bepaald dat zolang de ecologische hoofdstructuur niet is gerealiseerd, de bestaande planologische gebruiksactiviteit is toegestaan. Volgens het bestemmingsplan “Recreatieve poort Aerlesche Vijver” uit 2006 heeft het deel van de akker waar de parkeerplaats wordt gerealiseerd de bestemming “natuur met aanduiding ontsluiting en parkeren”. In verband met de ambitie die in het natuurbeheerplan op de akker rust, “vochtig bos met productie”, is dit de uitgangssituatie waaraan de voorgenomen plannen getoetst worden.

De aanleg van het bomenpark (bos) staat de realisatie van het geambieerde natuurbeheertype “vochtig bos met productie” niet in de weg. Hiermee wordt invulling gegeven aan het ontwikkelen van natuur op de akker.

De aanleg van de parkeerplaats heeft tot gevolg dat de vastgestelde oppervlakte voor de realisatie van het geambieerde natuurbeheertype “vochtig bos met productie” niet volledig haalbaar is. Ten opzichte van het bestemmingsplan “Recreatieve poort Aerlesche Vijver” uit 2006 wordt een kleinere oppervlakte parkeerplaats gerealiseerd. Zodoende kan het natuurbeheertype “vochtig bos met productie” op een grotere oppervlakte worden gerealiseerd.

Doordat niet de volledige oppervlakte van het geambieerde natuurbeheertype gerealiseerd kan worden, treedt een negatief effect op ten aanzien van de potentiële ecologische waarden in dit deel van het natuurnetwerk. Aangezien de ecologische waarden op de akker nihil zijn, is er geen sprake van aantasting van actuele ecologische waarden.

Ontwikkeling urnenveld

Uit onderzoek is gebleken dat natuurbijzetting met een dichtheid van 175-200 urnen per hectare de realisatie van natuurdoeltypen niet in de weg hoeft te staan (Alterra, 2009). De natuurbijzetting is echter wel aan een aantal voorwaarden gebonden, zoals beschreven in paragraaf 4.1.3 van het businessplan Natuurplaats.nl. Bij deze voorwaarden moet gedacht worden aan diepte en afstand van de urnen en de locatie van de urnen ten opzichte van boomkronen.

Het begraven van de urnen veroorzaakt bodemverstoring. Uit het onderzoek van Alterra blijkt dat deze verstoring na 15 jaar hersteld is.

Het is redelijkerwijs uit te sluiten dat de natuurbijzetting, zoals beschreven is in het businessplan Natuurplaats.nl, negatief effect heeft op het aanwezige natuurbeheertype “droog bos met productie” en het realiseren van het geambieerde natuurbeheertype “dennen-, eiken-, en beukenbos”.

Indien men natuurbijzetting ook wil doen aansluiten bij natuurlijke patronen en processen in het bos kan het aantal urnen per hectare afgestemd worden op het aantal structuurbepalende bomen in de bosopstand. Uit ideële overwegingen zou men dan nog kunnen besluiten het aantal urnen per hectare omlaag te brengen naar 150-175 (Alterra, 2009).

5. Conclusie en vervolg

5.1 Conclusie

Het plangebied ligt gedeeltelijk binnen het aangewezen Natuurnetwerk Nederland. De locatie waar het voornemen is een paviljoen te plaatsen, ligt buiten de grenzen van het natuurnetwerk en wordt derhalve in deze toets buiten beschouwing gelaten.

De voorgenomen ontwikkeling van het urnenveld en de parkeerplaats zijn binnen de grenzen van het Natuurnetwerk Nederland voorzien. Het urnenveld zal gebruikt worden voor natuurbijzetting, het begraven van asresten in een biologisch afbreekbare urn. Het is redelijkerwijs uit te sluiten dat de natuurbijzetting, zoals beschreven in het businessplan Natuurplaats.nl, negatief effect heeft op het aanwezige natuurbeheertype “droog bos met productie” en het realiseren van het geambieerde natuurbeheertype “dennen-, eiken-, en beukenbos”.

De locatie van de parkeerplaats heeft in het natuurbeheerplan de aanduiding “nog om te vormen naar natuur”. In de Verordening Ruimte (Provincie Noord-Brabant, 2014) is bepaald dat zolang de ecologische hoofdstructuur niet is gerealiseerd, de bestaande planologische gebruiksactiviteit is toegestaan. Volgens het bestemmingsplan “Recreatieve poort Aerlesche Vijver” uit 2006 heeft het deel van de akker waar de parkeerplaats wordt gerealiseerd de bestemming “natuur met aanduiding ontsluiting en parkeren”.

Toetsing van de aanleg van de parkeerplaats aan de wezenlijke kenmerken en waarden van het natuurnetwerk ter plaatse laat zien dat er een negatief effect optreedt ten aanzien van de potentiële ecologische waarden van dit deel van het natuurnetwerk. De aanleg van de parkeerplaats heeft tot gevolg dat de vastgestelde oppervlakte voor de realisatie van het geambieerde natuurbeheertype “vochtig bos met productie” niet volledig haalbaar is. Er is geen sprake van aantasting van actuele ecologische waarden.

De aanleg van het bomenpark (bos) geeft invulling aan de ontwikkeling van natuur op de akker en staat de realisatie van het geambieerde natuurbeheertype “vochtig bos met productie” niet in de weg.

5.2 Vervolg

Doordat in de Verordening Ruimte is bepaald dat de bestaande planologische gebruiksactiviteit is toegestaan zolang de ecologische hoofdstructuur niet is gerealiseerd, is het op grond van het bestemmingsplan “Recreatieve poort Aerlesche Vijver” uit 2006 mogelijk een parkeerplaats te realiseren. Ten aanzien van het geambieerde natuurbeheertype treedt er echter wel een negatief effect op. Ondanks dat er als gevolg van de aanleg van de parkeerplaats sprake is van een aantasting van de potentiële ecologische waarden en kenmerken, bestaat de mogelijkheid via een uitzondering de plannen te realiseren. De Verordening Ruimte kent via artikel 5.5. een mogelijkheid voor wijziging van de begrenzing van het natuurnetwerk gericht op kleinschalige uitzonderingsgevallen. Om voor deze regeling in aanmerking te komen moet sprake zijn van een kleinschalige aantasting van de ecologische waarden en kenmerken. Daarnaast moet de ingreep leiden tot een

kwalitatieve of kwantitatieve versterking van het natuurnetwerk. Ook moet er sprake zijn van een goede landschappelijke en natuurlijke inpassing en moet er een alternatievenafweging zijn gemaakt. Verder is het noodzakelijk te voldoen aan de regels inzake het compenseren van verlies van ecologische waarden en kenmerken. Deze compensatie kan zowel fysiek als financieel worden uitgevoerd.

Geadviseerd wordt de plannen zodanig uit te werken danwel aan te vullen, dat voldaan wordt aan de vereisten voor de uitzonderingsregel van artikel 5.5 van de Verordening Ruimte.

Geraadpleegde bronnen

Literatuur

- + Alterra, Terug naar de natuur, 2009
- + Businessplan Natuurplaats.nl

Internet

- + Natura 2000-gebieden, <http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/googlemapszoek2.aspx>, 15 december 2015
- + Natuurbeheerplan Noord-Brabant 2016, <http://www.brabant.nl/dossiers/dossiers-op-thema/natuur-en-landschap/natuur/-/media/B2B1F36BEFCD4506997F76C561EC9A38.pdf>, 15 december 2015
- + Kaartbank Brabant, <http://kaartbank.brabant.nl/viewer/app/natuurbeheerplan/>, 15 december 2015
- + Portaal Natuur en Landschap, <http://www.portaalnatuurenlandschap.nl/themas/overzicht-typen-natuur-en-landschap/natuurtypen/>, 16 december 2015
- + Verordening Ruimte 2014, <http://ruimtelijkeplannen.brabant.nl/?phID=B050EED2-ED66-4AF6-A815-377BF65430CE>, 16 december 2015
- + Ruimtelijke Plannen, <http://www.ruimtelijkeplannen.nl/web-roo/roo/bestemmingsplannen?tabFilter=JURIDISCH>, 16 december 2015